347: Ücretle Kur'an Öğretmek

Tarık Ebu Abdullah

8 Ağu, 2017

https://ilimvecihat.com

SORU

Selamun aleykum hocam, muhacir bir arkadaşım var, maddi durumu kötü para vermeyi teklif ediyoruz, bize 'çalışmak istiyorum' diyor. Parayla Kuran-ı Kerim ve Arapça kursu vermek istiyor. Parayla Kuran-ı Kerim öğretmesi caiz mi? Cevaplarsanız sevinirim.

CEVAP

Aleykum selam ve rahmetullahi ve berekatuhû. Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'a, salât ve selam efendimiz Rasûlullah'a, ehli beytine, ashabına ve yolunu takip eden mü'minlere olsun.

Ücret karşılığı Kur'an öğretme hususunda ulema ihtilaf etmiştir. Bir taife mutlak olarak bundan men etmiştir. İmam Zuhri, Ebu Hanife ve İmam İshak *(rahimehumullah)* böyle demişlerdir. Hanefi ve Hanbeli mezhebinin görüşü de budur. İkinci bir taife de ücret almaya cevaz vermemiştir lakin Kur'an talimiyle Müslümanların maslahatı korunduğu için öğretenin ihtiyaçlarını Beytu'l-Mal'dan veya vakıftan alması caizdir demişlerdir. İmam Hasan el-Basri, İmam Şabi ve İmam ibni Sirin *(rahimehumullah)* ücreti şart koşmaz ise maişetini karşılamak için almasına cevaz vermişlerdir. Üçüncü bir taife ise Kur'an talimi malum bir bedel karşılığında yapılan malum bir iştir demişlerdir ve bu işin karşılığında ücret almaya cevaz vermişlerdir. Bu İmam Ata bin Ebi Rebah, İmam Malik, İmam Şafii, Ebu Sevr *(rahimehumullah)*'tan ve İmam Ahmed *(rahimehullah)*'tan rivayet edilen görüştür. Şafii ve Maliki mezhebinin de görüşü budur. Men edenlerin dayanakları: Ebu Derda *(radıyallahu anhu)* hadisi:

عَنْ أَبِى الدَّرْدَاءِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ : مَنْ أَخَذَ قَوْسًا عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ قَلَّدَهُ اللَّهُ قَوْسًا مِنْ نَارٍ

Edu Derda *(radıyallahu anhu)*'dan Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu: *"Kim bir yay karşılığında Kur'an öğretirse ona Allah ateşten bir yay giydirir."* Hadisi Mehledi Fevaid'inde, Beyhaki Sunenu'l-Kubra'sında, Taberani Musnedu'ş-Şamiyin'de ve Suyuti Camiu's-Sağir'inde tahriç etmişlerdir.

Beyhaki *(rahimehullah)* hadisi verdikten sonra Osman bin Said ed-Darimi'nin Duheym'in "bu hadisin aslı yoktur" dediğini nakleder ve bu ve gelecek Ubade bin Samit hadisinin zayıf olduğunu söyler. Buna ibnu't-Turkmeni "Beyhaki hadisi burada ceyyit senetle tahriç etmiştir. Niçin zayıf olduğunu ve niye aslının olmadığını anlamış değilim" diyerek itiraz eder. Ubade bin Samit

(radıyallahu anhu) hadisi:

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ عَلَّمْتُ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ الْكِتَابَ وَالْقُرْآنَ فَأَهْدَى إِلَىَّ رَجُلٌ مِنْهُمْ قَوْسًا فَقُلْتُ لَيْسَتْ بِمَالٍ وَأَرْمِى عَنْهَا فِى سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لآتِيَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَلأَسْأَلَنَّهُ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَجُلٌ أَهْدَى إِلَىَّ قَوْسًا مِمَّنْ كُنْتُ أُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْقُرْآنَ وَلَيْسَتْ بِمَالٍ وَأَرْمِى عَنْهَا فِى سَبِيلِ اللَّهِ. قَالَ إِنْ كُنْتَ تُحِبُّ أَنْ تُطَوَّقَ طَوْقًا مِنْ نَارٍ فَاقْبَلْهَا

Ubade bin Samit *(radıyallahu anhu)* şöyle dedi: "Suffe ehlinden bazı insanlara yazı yazmayı ve Kur'an okumayı öğrettim. İçlerinden birisi de bana bir yay hediye etti. Ben (kendi kendime) "bu bir mal değildir. Onunla, Allah yolunda ok atarım. Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e gidip ona soracağım" dedim. Yanına vardım ve "Ya Rasûlallah! Kendilerine yazı ve Kur'an öğrettiklerimden birisi bana bir yay hediye etti. O mal değildir ve Allah yolunda ondan ok atarım" dedim. Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem) "Eğer boynuna ateşten bir halka takılmasını istiyorsan kabul et"* buyurdu.

Bu hadisi Ebu Davud Sunen'inde, ibni Mace Sunen'inde, Ahmed Musned'inde, Beyhaki Sunenu'l-Kubra'sında ve Hakim Mustedrek'inde tahriç etmişlerdir.

Hakim *(rahimehullah)* "isnadı sahihtir, iki şeyh (Buhari ve Muslim) tahriç etmemişlerdir" der. Ama hadisin senedinde Ubade bin Samit *(radıyallahu anhu)*'dan rivayet eden Esved bin Salebe Takrib'de ve Mizan'da geçtiği üzere meçhuldur. Ve hadisin ravisi Muğire bin Ziyad'ın güvenirliği tartışılmıştır. Ubey bin Kab *(radıyallahu anhu)* hadisi:

عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ : عَلَّمْتُ رَجُلاً الْقُرْآنَ فَأَهْدَى إِلَيَّ قَوْسًا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى الله عَلَيْهِ وسَلَّمَ فَقَالَ : إِنْ أَخَذْتَهَا أَخَذْتَ قَوْسًا مِنْ نَارٍ فَرَدَدْتُهَا

Ubey bin Kab *(radıyallahu anhu)* şöyle dedi: "Bir adama Kur'an öğrettim. O da bana bir yay hediye etti. Bunu Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e haber verdim bana *"o yayı alırsan ateşten bir yay almış olursun"* dedi. Ben de onu geri verdim." Hadisi ibni Mace Sunen'inde tahriç etmiştir. Zehebi *(rahimehullah)* Mizan'da isnadı muzdarib'dir der. Abdurrahman bin Şibl *(radıyallahu anhu)* hadisi:

قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شِبْلٍ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "

اقْرَءُوا الْقُرْآنَ، وَلَا تَغْلُوا فِيهِ، وَلَا تَجْفُوا عَنْهُ، وَلَا تَأْكُلُوا بِهِ، وَلَا تَسْتَكْثِرُوا بِهِ "

Abdurrahman bin Şibl *(radıyallahu anhu)* Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'i şöyle derken işittiğini söyler: *"Kur'an okuyun. Onda aşırı gitmeyin. Ve ondan uzaklaşmayın. Ve ondan beslenmeyin. Ve onunla (mala mal) katmayın."*

Hadisi Ahmed Musned'inde, Beyhaki Sunenu'l-Kubra'sında, Taberani Mucem'inde ve Ebu Yala Musned'inde tahriç etmişlerdir.

İmam Taberani *(rahimehullah)* "ravileri sıkadır" demiştir ve Hafız ibni Hacer *(rahimehullah)* "isnadı kavidir" demiştir. Cevaz verenlerin dayanakları:

Sehl bin Sad *(radıyallahu anhu)* hadisi:

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِىِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّى قَدْ وَهَبْتُ نَفْسِى لَكَ. فَقَامَتْ قِيَامًا طَوِيلاً فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ زَوِّجْنِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَىْءٍ تُصْدِقُهَا إِيَّاهُ. فَقَالَ مَا عِنْدِى إِلاَّ إِزَارِى هَذَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِنَّكَ إِنْ أَعْطَيْتَهَا إِزَارَكَ جَلَسْتَ وَلاَ إِزَارَ لَكَ فَالْتَمِسْ شَيْئًا. قَالَ لاَ أَجِدُ شَيْئًا. قَالَ: فَالْتَمِسْ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ. فَالْتَمَسَ فَلَمْ يَجِدْ شَيْئًا فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: فَهَلْ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَىْءٌ. قَالَ نَعَمْ سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا. لِسُوَرٍ سَمَّاهَا. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: قَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ.

Sehl bin Sad es-Saidi *(radıyallahu anhu)*'dan rivayete göre, bir kadın Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e gelerek "Ya Rasûlullah ben kendimi sana bağışladım" dedi ve uzun süre ayakta dikildi. Bunun üzerine bir adam ayağa kalkıp: "Ya Rasûlullah! Eğer senin ona ihtiyacın yoksa onu bana nikâhla!" dedi. Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* de "Senin yanında ona mehir olarak vereceğin bir şey var mı?" diye sordu. "Yanımda şu izarımdan başka bir şey yok" diye cevap verdi. Bunun üzerine Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem) "Eğer sen izarını verirsen, izarsız kalırsın. O halde sen başka bir şey bul"* buyurdu. Adam "Bir şey bulamıyorum" dedi. Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem) "Demirden bir yüzük olsun bulmalısın"* buyurdu. (Bunun üzerine adam tekrar) aradı (fakat) bir şey bulamadı. Rasûlullah *(sallallahu*

aleyhi ve sellem) ona: *"Ezberinde Kuran'dan bir şeyler var mı?"* dedi. (Adam) bazı surelerin ismini zikrederek "Evet" dedi. Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* de: *"Ben de ezbere bildiğin Kur'an ile o kadını sana nikahlıyorum"* buyurdu.

Hadisi Malik Muvatta'sında, Ebu Davud Sunen'inde, Tirmizi Sunen'inde, Nesei Sunen'inde, Ahmed Musned'inde ve Beyhaki Sunenu'l-Kubra'sında ve ibni Hibban Sahih'inde tahriç etmişlerdir.

Hadisi İmam Muslim *(rahimehullah)* şu ziyadeyle rivayet etmiştir:

انْطَلِقْ فَقَدْ زَوَّجْتُكَهَا فَعَلِّمْهَا مِنَ الْقُرْآنِ

Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle demiştir: *"Git! Onu sana nikâhladım. Ona Kur'an'dan bir şeyler öğret!"* Ebu Hureyre *(radıyallahu anhu)* hadisi:

عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ نَحْوَ هَذِهِ الْقِصَّةِ لَمْ يَذْكُرِ الإِزَارَ وَالْخَاتَمَ فَقَالَ « مَا تَحْفَظُ مِنَ الْقُرْآنِ ». قَالَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ أَوِ الَّتِى تَلِيهَا. قَالَ « فَقُمْ فَعَلِّمْهَا عِشْرِينَ آيَةً وَهِىَ امْرَأَتُكَ

Ebu Hureyre *(radıyallahu anhu)*'dan rivayet edilen ama izarın ve yüzüğün zikri geçmeyen benzer kıssada Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle diyor: *"Ezberinde Kuran'dan ne var?"* Adam "Bakara suresi veya ondan sonra ki var" dedi. Bunun üzerine Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem) "Kalk ona yirmi ayet öğret, senin kadının olsun"* buyurdu. Hadisi Ebu Davud Sunen'inde, Nesei Sunen'inde ve Beyhaki Sunenu'l-Kubra ve Suğra'sında tahriç etmişlerdir. Hadisin senedinde ravilerden olan İsl için Munziri ve başkaları zayıftır demişlerdir.

İbni Abbas *(radıyallahu anhuma)* hadisi:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَفَرًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم مَرُّوا بِمَاءٍ فِيهِمْ لَدِيغٌ أَوْ سَلِيمٌ فَعَرَضَ لَهُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْمَاءِ ، فَقَالَ : هَلْ فِيكُمْ مِنْ رَاقٍ إِنَّ فِي الْمَاءِ رَجُلاً لَدِيغًا ، أَوْ سَلِيمًا فَانْطَلَقَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ عَلَى شَاءٍ فَبَرَأَ فَجَاءَ بِالشَّاءِ إِلَى أَصْحَابِهِ فَكَرِهُوا ذَلِكَ وَقَالُوا أَخَذْتَ عَلَى كِتَابِ اللهِ أَجْرًا حَتَّى قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَخَذَ عَلَى كِتَابِ اللهِ أَجْرًا ، فَقَالَ رَسُولُ

اللهِ صلى الله عليه وسلم إِنَّ أَحَقَّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كِتَابُ اللهِ.

İbni Abbas *(radıyallahu anhuma)* şöyle tahdis etti: "Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in ashabından bir grup bir subaşında konaklamış olan bir oba halkının yanına vardılar. Oba halkı içinde zehirli hayvan tarafından sokulmuş -yahut tedavi edilecek- bir kimse bulunuyordu. O subaşındakilerden bir adam geldi ve onlara: "İçinizde rukye yapan biri var mı? Burada zehirli bir şey tarafından sokulmuş -yahut tedavi edilecek- bir hasta vardır" dedi. Bunun üzerine sahabeden biri gitti ve o hasta adama bir bölük koyun ücret karşılığında Fatiha sûresini okudu. Akabinde o kimse iyileşti. Sonunda okuyan diğerlerin yanına geldi. Onlar onun bu ücreti almasını kerih gördüler ve: "Sen Allah'ın Kitabı'na karşılık ücret aldın" dediler. Nihayet Medine'ye geldiler ve: "Ya Rasûlallah! Allah'ın Kitabı'na karşılık ücret aldı" dediler.

Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*: *"Karşılığında ücret almanıza en layık olan Allah'ın Kitabı'dır"* buyurdu.

Hadisi Buhari Sahih'inde, ibni Hibban Sahih'inde, Darakutni Sunen'inde ve Beyhaki Sunenu'l-Kubra ve Suğra'sında tahriç etmişlerdir.

Hulasa:

İmam Muhammed bin İsmail es-Sanani *(rahimehullah)* ibni Abbas *(radıyallahu anhuma)* ile Ubade bin Samit *(radıyallahu anhu)* hadisi arasındaki çelişki hakkında şöyle der: "Ubade hadisi ibni Abbas hadisine karşı gelmiyor çünkü ibni Abbas hadisi sahihtir. Ubade hadisi ise Muğire bin Ziyad'ın rivayetidir. Onun hakkında ihtilaf edilmiştir. Ahmed ondan hadis kabul etmezdi. Ayrıca onda Esved bin Salebe vardır. Onun hakkında konuşulmuştur. Böyle bir hadis sabit olan bir hadise karşı gelmez. Ve şöyle dediler: Ve eğer hadis sahih ise Ubade'nin yaptığı iyilikler, karşılık beklemeden yardım amaçlı yapmış olduğu iyiliklere hamledilir. Bunun için Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* ecri boşa gitmesin diye onu ikaz etmiştir. Ayrıca özellikle Suffe ehlinden ücret almakta bir kerahet vardır çünkü Suffe ehli çevreden gelen sadakalarla geçinen fakir insanlardı... Buhari bu kıssayı bu bapta getirmiştir, hâlbuki koyunları Kur'an öğretmeye karşılık ücret almamıştır. Ama bu kıssa Kur'an okumanın karşılığında bir bedel almaya delalet ettiği için Kur'an okuma ve öğretme karşılığında ücret almanın cevazını teyit etmek için burada zikretmiştir. Zira onu öğretmek için okumakla tedavi etmek için okumanın arasında fark yoktur."

Ve İmam ibni Teymiyye *(rahimehullah)* şöyle diyor: "Ulema ücret karşılığı Kur'an öğretmenin cevazı hususunda ihtilaf etmişlerdir. İmam Ahmed'in ve

diğer mezheplerde üç görüş vardır. Bu görüşlerden en adili muhtaç olana caiz olmasıdır. Ahmed şöyle demiştir: Öğretim karşılığında ücret almak sultanın mükâfatından daha hayırlıdır. Ve sultanın mükâfatı kardeşlerin hediyesinden daha hayırlıdır.

Mevzuda racih olan İmam İbni Teymiyye *(rahimehullah)'*ın vardığı görüştür. Allah-u Âlem.

Allah'a hamd ve Rasûlü Muhammed'e salât ve selam olsun. Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd etmektir.